

Gondolat

Szerkeszti: Keményes Lajos

Tartalom:

Mi lesz? ▲ Szerényi és a felelőség. ▲
Hogyan dolgoznak a magyar kiadók? ▲
Kulturharc? ▲ Kahan elvtárs vallomása.
▲ Szabó Dezső beszéde Pekár ellen.
▲ Jövő dunai dinasztiák. ▲ Nép-
szövetségi páholytestvérek. ▲
Riportok, feljegyzések.

Megjelenik hetenként.

Budapest, 1920. május 20.

II. évfolyam 21. szám.

Előfizetési díj 1/4 évre:

50 korona.

▲ Kiadja ▲
a Központi
Sajtóvál-
alat
R. T.

ÁRA

• 4 •

KOR.

„Jeges”

A jogászvilág nélkülözhetetlen szaklapja a

„Magyar Jogi Szemle”

A Magánjog Tára, Hiteljog Tára, Polgári Törvénykezési Jog Tára, Büntetőjog Tára mellékletekkel együtt. Kéthetenként jelenik meg. Kérjen mutatvány-számot. Kiadóhivatal Gerlóczy-u. 11. Kapható még: könyvkereskedésünkben IV., Duna-u. 6. (Klotild-palotában, Belvárosi kávéház mellett.)

Hirdetéseket

a Nemzeti Ujság, Uj Nemzedék, Uj Lap, Gondolat, Képes Krónika és Nene Post-ra felvesz a kiadóhivatal, Budapest, IV., Gerlóczy-utca 11. sz. és a könyvkereskedésünk IV., Duna-utca 6. (Klotild-palota, Belvárosi kávéház mellett.)

Most jelent meg: Dr. FABINYI TIHAMÉR, a lakásügyek kodifikátora szerkesztésében: az

„Uj Lakbérrendeletek”

ről szóló könyve, amely szakszerű magyarázattal el van látva. — Tárgyalja az érvényben maradt régi és az újonnan kiadott lakbérrendeleteket. — Kapható minden könyvkereskedésben.

OLVASSA

a NEMZETI UJSÁG-ot,
az UJ NEMZEDÉK-et,
a GONDOLÁT-ot,
a KÉPES KRÓNIKÁ-t,
az UJ LAP-ot
a NEUE POST-ot és a
MAGYAR JOGI SZEMLÉ-t.

Kiadja a Központi Sajtóvállalat
részv.-társ. IV., Gerlóczy-u. 11.

MOVE Katonai társadalmi hetilap.

A magyar országos véderő-egyesület hivatalos lapja. A tényleges nyugállományú, tartalékos és népfelkelő tisztek és altisztek közlönye. Katonának polgárnak egyaránt. Változatos gazdag tartalommal megjelenik minden pénteken. Felelős szerkesztő: Pilch Jenő. Szerkesztő Szombathy Kálmán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Rökk Szilárd-u. 4. Telefon: József 23-84. Előfizetési árak egész évre 96, fél évre 50, negyedévre 25 korona.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BPEST, IV.,
GERLÓCZY
UTCA 11.

Még mindig nem tudja,
hogy a nemzetifellen, erkölcs-telen sajtó juttatta a bolsevista gajdeszba Magyarországot?

Még mindig nem tudja,
hogy csak a becsületes, őszinte, komoly, nemzeti keresztény sajtó mentheti meg jövőnket?

Szerkesztőségi órák
mindennap 10 és 12 óra
között. Résziratokat nem
adunk vissza. Előfize-
tési ár: egy negyed-
évre 38 K.

Szondolat

Mi lesz?

Az egünk boltozatján sötét betűkkel áll az a fölírás: mi lesz?

Hogy mi volt, azt tudjuk. Sanyaruság, szenvedés, inség volt. Hogy mi van, azt látjuk. Szintelen közöny és semleges erőtlenség,

mely nagyon hasonlít a semmihez. Minden aggodalmunk, de reménységünk is az, hogy mi lesz.

Igaz, hogy ezeknek a kérdéseknek se szeri, se száma. Annyi ilyen visszhangzik el, ahány ember van. Az utcán jártunkban elkapjuk a sóhajokat és tovább sóhajt a lelkünkben, leveleket bontogatva pedig folyton kérdőjelek merednek elénk az ügyes-bajos emberek írásaiból. Az Isten szent szerelmére, mi lesz? Mi lesz velem, veled, vele, mi lesz a nyoszolyánkkal, a derekaljunkkal, a békénkkal, mi lesz az életünkkel, mi lesz az országgal?

Az urak a nemzetgyűlésen most parázs izgalomban égtek, a cson-

ka kerületekért öltre mentek. Miért nem érdekelte őket a csonka kerületek helyett a csonka ország? A szegény magyarság eddig munkát nem látott. Ijedelmes tájékozatlanságában pedig nemcsak vigasztaló szót nem kapott, mely most, elismerjük, gyéren telne akárkitől, de még csak biztatást, intést, utbaigazítást sem, hogy hová, merre, meddig megyünk, hogy mi módon gazdálkodjunk idegeink tűrő erejével, mely már fogyatékán van. Mi itt ezennel kérdéseket teszünk föl, melyre feleletet várunk.

Mi lesz a drágasággal? Ez a szörnyü csecsemő egyre növekszik. Kigyókat dobnak a bölcséjébe, de a kisdéd minden viperát és áspiskigyót megfojt. Ma-holnap mindnyájunkat megfojt, mert senkise tud neki ártani. Nem mi uralkodunk, hanem ő. Ő Herakles, a legyőzhetetlen. Az emberek már nem is panaszkodnak a drágaság miatt. Olyan mammut-árak és dinotherion-összegek intenek felé-

Szándék

jük a kirakatokból, hogy fásultan mennek el mellettük, az idegrendszerük meg se rezzen.

Mi lesz a pénzünkkel? Eddig csak azt láttuk, hogy csuszik lefelé a sikamlós lejtőn, a szakértők naponta új hírekkel kedveskednek, a jósök még feketébb ujságokkal ingerlik képzeletünket. Az idei gabonatermés talán valamit lendít a leromlott valutánkon. De tesznek-e valami mást is az érdekében?

Mi lesz a külpolitikánkkal? Erről egyáltalán semmit se tudunk. Országunk köré annyi érdek kulcsolódik, hogy okvetlenül tudnánk találni barátokat, igaz, tehát önző barátokat. Egyelőre azonban mindenki ellenségünk.

Mi lesz a középosztállyal? Ma még nyár van és szellős ruhájában vigan sétálhat, de ezen az őszön már nincs se keztyűje, se kabátja és fehéreneműje már egyáltalán nincs. Az ő életkérdését nem oldja meg többé semmiféle drágasági pótlék. Ha nem erélyes, gyökeres módon orvosolják a sebet, akkor menthetetlenül elpusztul, a szó szoros értelmében, még ezen a télen.

Mi lesz nemzeti műveltségünkkel? Multkor egy kiváló tanférfinál beszélgettünk. Beszédünk során pár adatra lett volna szükségünk. Azt indítványoztuk, üssük föl a Pallas-lexikont. Az öreg tudós keserűen mosolygott. A Pallas-lexikont már 1918-ban eladta.

Minden könyvét megette és most egyetlen füzete sincs. Ez a nyomoruság általános a magyar középosztálynál. Az Egyetemi Könyvtár francia, angol, olasz folyóiratra nem tud előfizetni, mert az előfizetési díj az egész vagyonát felémésztené.

Mi lesz az iróinkkal? Annakelőtte a békében egy jobb író kis cikkéért 40 korona tiszteletdíjat kapott. Ezen a pénzen vehetett magának egy kitűnő amerikai cipőt 15 koronáért, egy elsőrangú angol kalapot 10 koronáért s a tetejében napokig élhetett belőle. Ma a cikk átlagos honoráriumma 150—200 korona. Ezen pedig se cipőt, se kalapot nem vásárolhat. Egyelőre még megvacsorázhat rajta. Holnapra már azt sem.

Mi lesz a megszállott területek magyarságával? Eddig a szerbek, oláhok, csehek alatt nyomorgó magyar hivatalnok a lelkiismerete szava szerint nem tett le se fogadalmat, se esküt. Büszkék és boldogok vagyunk, ha ezt halljuk. De kérjük, mi e tekintetben a magyar állam hivatalos állásfoglalása? El kell dönteni, hogy az idegen megszállás alatt levő magyarság milyen egységes magatartást tanusítson, a kormánynak pedig számot kell vetni azzal, hogy mikor háramlik több haszon a magyarságra, akkor-e, ha az otlévőket kiutasítják, vagy pedig, ha ott maradnak, lélekben, nyelvben, műveltségben magyaroknak. Más-

részt azt is latra kell dobni, vajjon elkobzott holmijaik és pénzük helyett mit tudunk nyújtani mártir testvéreinknek.

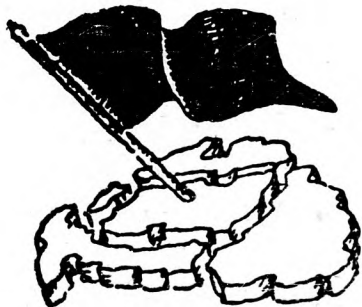
Mi lesz a papirinséggel? Ma már csak gazdag ember vásárolhat könyvet. A könyv fényüzési cikké válik. Egy német könyv ára 200 korona.

Mi lesz a „kurzus“-sal? Ujabbban a „kurzus“ mellől már következetesen elhagyják a „keresztény“ szót, nyilvánvalóan, mert nem is keresztény kurzus van, hanem kaszinó-kurzus. Ma is csak ők hiznak, dözsolnek, szerepelnek, a keresztények tovább nyomorognak.

Mi lesz a zsidókkal? Régi kérdés, melyet folyton üvöltének az utcákon, de semmit se tesznek. Az, ami eddig történt, nem örvendetes. Csak botrányok, vagy botránykák virágoznak ki az aszfaltból, melyek nekik használnak. A zsidókérdést simán és gyökeresen kell elintézni. Ezen a téren is alkotó munkát várunk.

Aztán mi lesz keresztényekkel?
Mi lesz a magyarokkal?

Mi lesz, mi lesz, mi lesz?

Szterényi és a felelősség

— Gyengék és határozatlanok voltak. Félrevezették a képviselőket. —

Szterényi József öexcellenciája, Károly apostoli király leghivebb és kizárólagos, fémjelzett és mértékhitelített hive, nagy parlamenti felszólalásában ráterítette a vizes lepedőt a Károlyi-kormányra és hiveire, a megszököttekre és meg nem szököttekre egyformán és kimutatta, hogy Wekerle atya és kabinetje ártatlan és nem felelős a forradalomért. Államférfiúi nagyságuk úgy ragyog, mint egy közép nagyságu csillag (Stern, Abendstern). Megráncigált mindenkit, még Batthyány Lajos szakállát se kimélte. A báró ur haragos volt, szétvágott és Károly király felé csöpögtette a lojalitást. Sem ő, sem Wekerle, sem Szurmay, senki, de senki nem követett el hibát.

Stern báró ur emlékezőtehetsége egyike a legcsodálatosabbaknak. Csak arra emlékszik, ami neki kellemes. Szerencsétlenségére vannak mások is, akik viszont emlékeznek arra is, ami kellemetlen s ami egészen más világot vet a Wekerle-kormány szerepére és felelőtlenségére. Nem állítja senki, hogy Wekerléék idézték elő a forradalmat, de azt igenis állítjuk, hogy gyengék voltak és nem ismerték a helyzetet, sőt, amikor mások figyelmeztették a veszedelemre, lehurrogták. Erre vonatkozóan a következő érdekes esetekre hivatkozhatunk:

Az októberi forradalom előtt, amikor már minden recsegett és ropogott, tudvalevően Tisza feloszlatta pártját, mely belépett az alkotmánypártba. A nemzeti munkapártnak csak így volt módja-

Szombat

ban feladni merev választójogi álláspontját. Az alkotmánypárt érezve a feszültséget, megbeszélést tartott, melyen megjelent Sztérényi József őexcellenciája is. Ez október 30-án este, a forradalom kitörésének előestéjén volt. Előzetesen sok szó esett a budapesti csapatok megbízhatóságáról, s hangosan követelték, hogy a 32. gyalogezredet helyezték el a fővárosból. Sztérényi az említett este *kijelentette, hogy a 32. gyalogezred már nincs Budapesten.* A volt miniszter kijelentései megnyugtatták a pártot, azonban, hogy információja mennyire volt hiteles, azt megmutatták a másnapi események. Így festett Sztérényi megbízhatósága és komolysága. Ezek után Sztérényi csak kiabálja át a felelősséget mindenki másra. Joga van hozzá. Csak ahhoz nincs joga, hogy magát kivonja a felelőség alól.

Ami Wekerlét illeti, a legkönnyelműbben járt el és lelkiismeretlenül enyhítette a tények komolyságát. A forradalmat megelőzően tanácskozás volt, melyen ott volt Wekerle Sándor, Sztérényi József, néhány miniszter és ott volt gróf Tisza István is. A tanácskozás folyamán *Kállay* Ubul felállt és a következő kérdést intézte Wekerléhez:

— Engem a miniszterelnök ur minden irányban meg tudott nyugtatni. Kérem azonban, nyugtasson meg engem két irányban. Először is, kérem, helyeztesse el Budapestről a 32. számú közös gyalogezredet, meg az 1. számú honvédgyalogezredet, másodszer pedig nyilatkozzék, hogy gondoskodás történt-e Erdély határainak védelméről, mert tudtommal egész Erdélyben nincs öbb, mint

3000 puska, melylyel nem lehet feltartóztatni egy esetleges inváziót.

Wekerle atya ekkor felvette legangolosabb ábrázatát és aranyderűsen válaszolta a következőket:

— Kállay képviselőtársam kérdésével nem kívánok hosszabban foglalkozni. Csak annak a kijelentésével tartozom, hogy Szurmay tisztelt barátom nem tartja szükségesnek sem az első honvédgyalogezrednek, sem pedig a harminckettős Mária Terézia-ezrednek áthelyezését, mert mind a két ezredet összetartja a fegyelem és megbízhatóvá teszi. Elhelyezésükre tehát semmi szükség nincsen. Ami az erdélyi határszél védelmét illeti, a legkomolyabban kijelentem, hogy vezérkarunk közlése szerint semmi ok nincs a félelemre, minden katonai intézkedés megtörtént, hogy a határok megvédessenek. A katonai helyről érkezett jelentés szerint tehát Erdélyben minden rendben van.

A képviselők a rögtönzött válasszal meg lettek volna elégedve, azonban ekkor felállott Tisza István, aki bizonyosságot tett, hogy más lélek lakik benne, mint Sztérényi urban és társai-ban. Az interpelláló Kállay helyett megfelelt Wekerlének,mondván:

— Köszönettel tudomásul veszem a miniszterelnök ur megnyugtató szándékát. Elismerem, hogy az első honvéd és a 32. gyalogezred megbízhatóak a katonai vezetőség szempontjából. A közönség azonban nem tartja annak. Kérem, micsoda hátrány származna abból, ha kivételesen honorálnák a közönség aggodalmát. Nem hiszem, hogy katonai-

lag bármit is jelentene, ellenben megnyugtató a közvéleményt. Ennyit igazán megér az áthelyezés. Erdély határszélének védelmére vonatkozóan én is azon a véleményen vagyok, hogy Kállay képviselőtársam téved. Még pedig alaposan. Nem háromezer puskára tehető a rendelkezésre álló erdélyi haderő. Legjobb és leg-hitelesebb tudomásom szerint Erdélyben 10 lovasdandár képviseli a fegyveres erőt s ennek puskaszáma pontosan ezernyolcszáz. Ezernyolcszáz puskával a legzseniálisabb vezérkar sem tudja megvédeni az erdélyi határszélét.

Nagy konsternáció keletkezett a felszólalás nyomán, azonban Wekerle megmaradt szent optimizmusánál. A történelem Szerényi szerint igazolta Wekerléeket, azonban ezekre az intermezzókra jó lesz felhívni kormányozható memoriáját. Ezek az események, melyeknek hitelességéhez nem fér szó, egészen más színben tüntetik fel a Wekerleféle politikai tehetetlenek felelősségét a forradalomban.

Hogyan dolgoznak a magyar kiadók?

A magyar kiadók között ujabban az a szokás kapott lábra, hogy egy és ugyanazt a munkát több kiadó is kiadja, — természetesen

sen más cím alatt. Így a jámbor olvasó legtöbbször későn veszi észre, hogy becsapták és X író B című könyvét vetették meg vele, amelyet A cím alatt már régen ismert.

Ezt a szokást leginkább a *Kultura* című intézmény gyakorolja nagy előszeretettel. (Mellesleg megjegyezve a *Kultura* nevét arra használja fel, hogy érzécsiklandó és kétes értékű „művekkel“ ajándékozza meg az olvasóközönséget.)

A kiadó érdekfeszítő tevékenységét sok példa mutatja:

A békéscsabai Tevan kiadta *Anatole France*: „*Servien csodavásárai*“ című regényét. Ugyanez megjelent a *Kulturánál* „*Vérző vágyak*“ cím alatt.

Barbusse „*L'enfer*“ című regényét megcsontítva adta ki valami *Kék könyvek* nevű vállalkozás. Még a címét is meghamisította, gondolván, hogy „*A szerelem pokla*“ jobban csábítja az olvasóközönséget. Nemsokára ez a könyv is megjelent a *Kulturánál* „*A pokol*“ cím alatt.

Ugyancsak a *Kék könyvek* sorozatában jelent meg Peter Nansen „*Julia szerelme*“ című regénye, mely a *Kulturánál* „*Julia naplója*“ cím alatt látott nyomdafestéket.

Barbusse-nek egy másik könyve, a „*Világosság*“, a *Franklin-Társulatnál* jelent meg. A kedves *Kultura* nem akart elmaradni *Franklin*ek mögött, pár hét múlva tehát kiadta ő is a „*Világosság*“-ot.

Kedves eset történt meg *France* „*Histoire Comique*“ című regényével, amelyet 1914-ben *Tevan* adott ki. Most rövid egy héten belül a

Révai Testvérek és természetesen a *Kultura* is megjelentette a könyvet. *Tevan* kiadásában „Egy színésznő története”, Révaiéknál „Komédiás-történet”, a *Kulturánál* pedig „Komédia” lett a regény címe. Nem komédia ez?

Zola egyik regényét „A koc” címen adták ki Révaiék, az *Ifjuság* könyvkiadóvállalat megjelentette ugyanezt „A zsákmány” címmel, s bűnét tetézte még azzal, hogy ugyanazt a tartalmi kivonatát adta a regénynek.

Romain Rolland „Jean Christophe” című Nobel-díjat nyert regényciklusának teljes kiadását tüzte ki maga elé az *Athenaeum*. Eddig már négy kötet jelent meg, közben a kapzsi *Kultura* is vígan kiadogatott néhány kiszakított részt a regényciklusból.

Claude Farrere egyik regényét „Kis történetek” cím alatt az *Athenaeum* adta ki, „Kis kokottok” cím alatt pedig — természetesen a *Kultura* jelentette meg.

Farrere másik regénye „Aki ölt” cím alatt jelent meg az *Athenaeum*-nál Kosztolányi Dezső igen szép fordításában; ugyancsak megjelent becsstelenül rossz fordításban „Aki embert ölt . . .” cím alatt a *Légrády Testvérek* kiadásában is. Ennek fordítása olyan élvezhetetlen, hogy a fordító még a nevét sem merte kiírni.

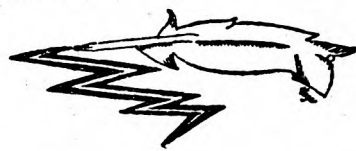
Maxim Gorkij regénye, amelyben életét írja le, ugyancsak két helyen jelent meg. Az *Athenaeum* „Gyermekéveim”, a *Kultura* „Egy élet regénye” cím alatt adta ki.

Jacques Futselle egyik kalandor-

regényét „Aranytányérok” címen az *Athenaeum*, „Dolly vőlegénye” cím alatt pedig *Singer és Wolfner* adta ki.

Maurice Maeterlinck „A halál” című elmélkedését a *Világirodalom* és *Tevan* adta ki.

Még folytathatnánk ezt a felsorolást amely nem a legjobb színben mutatja be a magyar könyvkiadóvállalatokat. Mi lehet az oka, — kérdezi a becsapott olvasó — hogy egy könyv különböző címek alatt több kiadóvállalatnál is megjelenik? Egyszerűen az, hogy a magyar kiadók többsége fütyül minden szerzői jogra és röviden meg se vásárolja a kiadói jogot, hanem — nem is sejtve, hogy ez alatt történetesen egy másik kiadó hasonló fenkölt és nemes terven törí a fejét — kalózkadásban jelenteti meg a külföldi könyvszenszációit. A kiadók ezért nagyon lenézik egymást és most már csak azért is folytatják a kalózkodást.

Kulturharc?

Az utóbbi időben — pontosan éppen husvét óta — a nagy nyilvánosság előtt hol itt, hol ott felhangzik a hátborzongató kiáltás: **kulturharc!** Egyelőre csak fenyegetésül. Ez a szó tudvalevően háborút jelent, ádáz testvértusát ka-

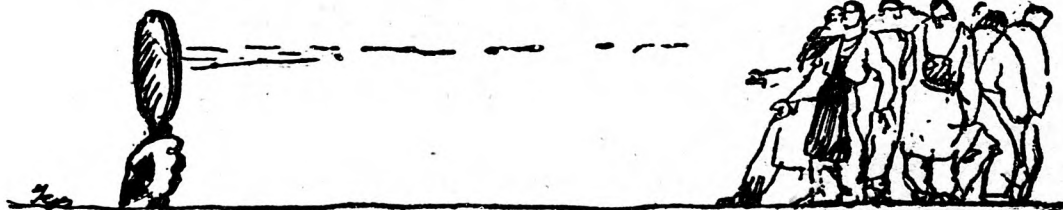
tolikus és protestáns között. El-
eddig nem emlékeztünk meg bizo-
nyos köröknek e harci kedvéről,
mert fölöttébb szívünkön van a
keresztény politikai s társadalmi
együtműködés ápolása. Ez a hall-
gatás talán meglepő volt, de min-
denesetre bizonyos higgadtságról,
felülemelkedettségről, no meg
némi izlésbeli kényességről is ta-
nuskodott. Mert mi nem szívesen
elegyedünk vitába olyanokkal,
akik például *Hoensbroech* szé-
gyenletes könyvét (*Das Papsttum
in seiner sozial-kulturellen Wirk-
samkeit*) „az ultramontanizmus
ellen folytatott harcban nélkülöz-
hetetlen fegyver“-nek tartják.
Most azonban szakítunk ezzel a
tartózkodással, mert ma-holnap a
felekezeti béke *csakugyan* felbo-
rulhat, ha még tovább folyik je-
lentéktelen csoportok „ote toi,
que je ma'y mette“-játéka.

— De hát miről is van szó vol-
taképpen, — kérdi a tájékozatlan
olvasó, aki nem olvas bizonyos
lapokat.

Katolikus részről megbontották
a békét, súlyos támadást intéztek
a koncentráció ellen, — legalább
igy mondják protestáns testvé-
reink. Hogy mennyire van iga-
zuk, azt az olvasó láthatja a kö-
vetkező hiteles krónikából:

A kommün bukása után protes-
táns és katolikus, egymást támo-
gatva, nekifogott a honmentés és
a keresztény megújítás nagy mun-
kájának. Husvét vasárnapjáig
nyíltan egyik tábor se vetett sem-
mit a másik szemére, eltekintve a

Tiszántul egyik-másik nyájas
nyomtatványának kedveskedéseitől.
Ez év elején a sajátos kálvi-
nista érdekek megvédelmezésére
s előmozdítására megalakult a
Kálvinista Politikai Szövetség, a
mely március 1-én tartotta első
propaganda-gyűlését. A katoliku-
sok nem emlegettek frontbontást,
sőt... (Lásd *Katolikus Élet* 3. sz.)
Március 23-ától kezdve május
11-éig az *Országos Protestáns Szö-
vetség* minden kedden előadást
rendezett s minden alkalommal
igen érdekes kérdések még érde-
kesebb megvilágításban kerültek
szőnyegre. A cél az volt: hogy „a
magyarság körében az 1848:XX.
t.-c. végrehajtása s az azzal kap-
csolatos kérdések tekintetében
mielőbb egyöntetű közvélemény
alakuljon ki“. (L. *Nemzeti Ujság*
márc. 20.) Végre a feltámadás ün-
nepén *Raffay* evangélikus püspök
váratlanul — legalább is a nyilvá-
nosság számára — így irt: „Fel-
támadt már a keresztény kurzus
nagyobb dicsőségére a kulturharc
vihart ígérő fuvalma is. Mi szük-
ség volt a keresztény egyházak
ébredő megértését, kölcsönösen
vagyott összesimulását ismét szét-
ütni a reverzális újból kihirdetett
kényszerével?“ (L. részletesebben
Szózat ápr. 4. és a nyomában el-
hangzott hozzászólások összefog-
lalását: *Uj Nemzedék* ápr. 7.)
Ugyanaznap a „tisza kálviniz-
mus“ propagálására utnak indult
a *Kálvinista Szemle*. Közben a
Protestáns Szövetség egymásután
megtartotta előadásait. Március

30-án *Benedek Zsolt* a többi közt azt követelte, hogy a katolikus vallás Magyarországon ne legyen államvallás, ne mondja ki törvény, hogy a király csak katolikus lehet, a koronázás közjogi cselekményét pedig hozzák összhangba az egyenlőség és viszonyosság elveivel, vagyis protestáns is koronázzon. Április 20-án *Kaas Albert* báró a katolikus egyházi vagyoni kérdését feszegette s a katolikus autonómia megvalósítását az 1848: XX. t.-c. protestáns szempontból való végrehajtásának feltételéhez kötötte egyhangu helyeslés közepette. *Károlyi Mihály* egykori protestáns kormánybiztosa, *Kováts J. István* pedig a parlamentben mondott kemény beszédet a békét veszedelembe sodró katolikusokról, akik minderre pusztán egy-két szerény, tapintatos reflexióval éltek, csak a *Katolikus Élet* 4. száma foglalt határozottabban állást a protestáns követelésekkel szemben. Végre április végén *P. Tomcsányi Lajos S. J.* *A katolikusok némely sérelmeinek orvoslásáról* címmel 1918 derekán irt könyvet adott ki, amely régóta ismert fájdalmakat sorolt fel helyel-közzel erősebb hangon, de mindvégig bizonyos rezignációval. Erre támadt a nagy felhördülés; elsőbben *Raffay* püspök nyilatkozott (l. *Az Est* máj. 12), majd állást foglalt a *Bethlen-Gábor-kör* ifjusága, amiről fakó képet ad a *Pesti Napló* (máj. 13) és *Az Est* (máj. 14). Az *Országos Katolikus Szövetség* szólt a kérdéshez katolikus szempontból (l. *Az Est* máj. 15.) Másnap a kör vezetője válaszolt (l. *Az Est* máj. 16.). Ez a felelet hangjával, beállításával a legmarkánsabbul jellemzi ama bizonyos csoport harci kedvét és eszközét.

A tárgyilagos olvasó ebből láthatja, mivel idézték fel a katolikusok a kulturharc fuvalmát. A gyengébbek kedvéért leszögezzük: Protestáns részről a fülénél fogva előráncigáltak egy belső sajátos katolikus egyházi kérdést, mire a katolikusok néhány — ismételjük: tapintatos — tiltakozást merészelték kimondani. Protestáns részről olyan követeléseket hangoztattak, amelyek mélyen belevágnak a katolikusok jogaiba, erre senki sem felelt. Protestáns részről folytatták ezt a követelődzést, mire végül egy igazán keresztény munkában megöszült rajongó magyar kiadott rég kész könyvet s megirt egy történelmi cikket. (Az a reverzális, *Katolikus Élet* 5. szám.) Erre a régi sárospataki, debreceni s a többi arzenálból előkerülnek a fegyverek, melyekről már azt hittük, hál' Isten berozsdásodtak. Csalódtunk. A néhai *Sárospataki Lapok* stílusa újból kivirágzott a keresztény kooperáció nagyobb dicsőségére s a híres türelmesség újabb dokumentálására. Mert hogy sok hü-hó folyik semmiért, azt mindenki tudja, akiben van némi keresztény érzés meg őszinte jószándék. A reverzális kérdésénél bajosabban van egyszerűbb: kérjenek a protestánsok is *kivétel nélkül* reverzalist! Ha ezt netán az egység hiánya okából nem lehetne megvalósítani, arról a katolikusok valóban nem tehetnek, valamint arról sem, hogy a protestánsoknak nincsenek objektíve meghatározott hitigazságaik, amelyekhez ragaszkodniok kellene. A katolikusoknak van s az csak nem bűn, hogy becsületes emberek, mert ragaszkodnak hozzájuk. A többi kérdésben pedig illetékes helyen protestánst és katolikust egyaránt

kielégítő nyilatkozatok hangzot-
tak el.

Kár tehát minden áron ürügyet és okot keresni a mindannyiunk óhajtott felekezeti béke megbontására, főleg akkor, amidőn a protestánsok óriás többsége nem azonosítja magát a töredék mozgolódásával s a katolikusok feledik a multat. S aki támad, legyen elkészülve, hogy az áldozat védekezik.

Kahan elvtárs vallomása

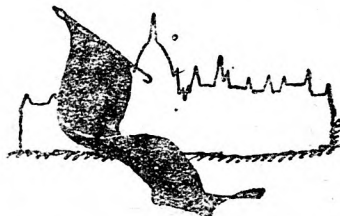
Kahan elvtárs a karkovi kommunisták lapjában következőképpen lelkesedik fajtája érdemeiért:

Tulzás nélkül mondhatjuk, hogy a nagy, orosz, szociális forradalom a zsidóság műve volt. A zsidók azonban nemcsak a multban vezérekedtek, hanem a szovjet-ügy sorsát mai napig is megbízható kezeikben tartják. Amíg a vörös hadsereg legfőbb vezetése Trotzky Leó kezeiben van, addig nyugodtak lehetünk. Igaz, hogy a zsidóság nem közlegénysorban katonáskodik hadseregünkben, ellenben a bizottságokban, katonatanácsokban, s mint komiszáriusok biztosan és félelem nélkül vezetik az orosz proletáriátus tömegeit a kétségtelen győzelem felé. Nem hiába törnek előre a szovjet-hatóságok választásain zsidó jelölteink, s nem hiába választotta fejévé

és vezérévé az orosz munkásság a zsidó Braunstein-Trotzkyt.

Kahan elvtársnak egyben kétségtelen igazsága van: csakugyan a zsidóság a gens bolsevicorum és ők, csak ők hozták az emberiségre a Marx-féle pestist. Hirdessék ezt büszkén továbbra is, vallják be végre is, hogy így van. Egyébként téved Kahan elvtárs: kipróbált kazár fajtestvérei az orosz szovjetet sem fogják konzerválni, ahogyan a magyarországi zsidó-szovjet is a Kohnok, Kranzok Schwarzok, Samuelik és más Braunsteinok megbízható mancsaiban fulladt meg.

Szabó Dezső beszéde Pekár ellen

A magyar Irók Szövetsége legutóbb Szabó Dezső beszéde

után erélyesen állást foglalt Pekár Gyula ellen. A megtámadott államtitkár hosszú nyilatkozatban felelt. A történelmi hűség kedvéért gyorsírói jegyzetek alapján közöljük Szabó Dezső beszédének idevonatkozó részét:

— Most egy olyan kérdést kell előadnom, t. Közgyűlés, amely első pillanatra egyéni kérdésnek látszik, én azonban úgy hiszem, hogy itt közérdekről van szó. S kötöm magamat hozzá, hogy vagy az én felfogásom megyen át határozatba, vagy pedig

dobjanak ki maguk közül! (*Halljuk! Halljuk!*) Tavaly ősszel azt mondtam ugyanezen a helyen: minden keresztény magyar erényt egyesítsünk s ne tépjük egymást! Akkor, amikor megalakult ez a szövetség, Pekár Gyula államtitkár ur azt mondta egyik tagtársunknak:

— Nagy örömmel veszem a dolgot, én is elmegyek az első gyűlésre!

Pekár ur azonban nem volt ott az első gyűlésen. Én akkor elnök lettem és másnapra rá Pekár ezt a kijelentést tette egyik tagtársunk előtt:

— Kérlek, barátom, én testbenlélekben veletek vagyok, csak nagy szerepet adjatok nekem!

Becsületesemre mondom, hogy én erről a kijelentésről akkor semmit se tudtam még. Addig én Pekár urat nem ismertem, máig sem láttam, soha kritikát róla nem mondtam, soha egyéniségével nem foglalkoztam. Egyszer csak hallom aztán, hogy — Pekár szerint — engemet le kellene zárni. Több barátomnak is volt ilyen vitája vele s ilyenkor mindnyájan azt kérdezték tőle:

— Olvasta-e *Az elsodort falu-t* s a *Vörös Lobogó* mindazon számain, amelyek a kommün alatt jelentek meg? Tudja-e, hogy a vörösök alatt Szabó Dezső volt a kereszténység és a magyarság egyetlen tiltakozása?

Pekár ur azonban mindezekből semmit sem olvasott, sőt egyik barátomnak ezt a kijelentést is tette:

— Ha így áll a dolog, bevisszük Szabót a Petőfi-Társaságba...

Most aztán újból és újból hallom, hogy Pekár Gyula hol itt, hol ott üvölt ellenem: mindig csak a hátam mögött, sohasem a nyilvánosság előtt, hogy azt mondhatnám neki: tessék hát meghallgatni az én

védekezésemet is! Közben az egyik ülésünkön, Kiss Menyhért Pekár mellett szólalt föl, amire én azt feleltem akkor az elnöki székből:

— Nekem semmi kifogásom Pekár személye ellen, ha meg akarják választani, legyen diszelnök!

Mert akkor sem akartam a háborút.

Azóta azonban valóságos monomániája lettem s mára már az egész világ egy nagy vörös Szabó Dezsővé dagadt föl előtte. Időközben az történt, hogy a *8 Órai Ujság* megvádolt bizonyos dolgokkal, de ugyanakkor egy keresztény lap is megismételte ezeket a vádakot. Mit csináltam én erre? Ugyebár képtelenség volna, hogy én összehívjam Rákosi Jenőt, Beöthy Zsoltot, Berzeviczyt, hogy azok ítélkezzenek énfeleltem, aki örök ellensége vagyok a liberalizmusnak, szóval, hogy hívjam össze Magyarország három legöregebb liberálisát. Pekár viszont azt mondta akkor, hogy a Petőfi- vagy Kisfaludy-Társaságnál keressem az igazságot. Igen ám, csak hogy ez nem irodalmi, hanem politikai kérdés! Engemet azzal vádoltak meg, hogy nem vagyok jó keresztény és hogy nem lehetek megbízható magyar. Mit kellett tennem? Kérést intéztem nyolc intranzigens keresztény és magyar egyesülethez, hogy küldjenek ki bírakat, vizsgálják meg a vádakot, én előadom a magam dokumentumait és azután ítélkezzenek fölöttem. A nyolc egyesület aztán tőlem teljesen függetlenül küldte ki zsüri-tagjait: közigazgatási bírakat, táblabírákat, nagyiparosokat, tanárokat, ugyanakkor Váry Rezső tagtársunkat bizták meg, hogy össze-

Szondolat

gyűjtse a sajtóban elincnem tett vádakat, én pedig betüröl-betüre a következő levelet irtam Pekár urnak:

*Igen tisztelt Allamtitkár Ur! Tudomásom van, hogy Ön több-
ebben és többek előtt vádakat emelt
ellenem. E vádak jóhiszeműsé-
gét kétségbe nem vonom, de e vá-
dak mindig nem nyilvános helyen
tétettek s nem a jelenlétemben, te-
hát nem védekezhettem. E vádak
mindig munkáimból citáltattak,
kérem ezért közismert lovagiaszá-
gát, juttassa el vádjait a zsüri elé.*

Pekár ezt nem tette. Erre a zsüri küldött hozzá egy tiszteletteljes felhívást: juttassa el hát a vádjait eléje. Erre sem felelt, nekem ellenben a legfényesebb elégtételt adta a zsüri. (Helyeslés és taps.)

Azt hiszem, hogy uriember ezek után nem bántott volna engemet. Mi történt azonban? Az elmúlt gyűlésben, hogy pénzhez juttassam egyes tagtársaimat, a nyaralás és propagandautak tervét vetettem fel. Azóta sokat dolgoztunk ebben az ügyben, hetenkint egyszer tanácskozássra jöttünk össze, a Liga az én kedvemért járta ki az ingyen vasuti jegyeket s az Ébredő Magyarok az én személyem miatt siettek a támogatásunkra. A kisebb apró költségekre a Szövetség előlegezte volna a pénzt és mi történt erre?

Az írók küldöttsége felkereste Haller István miniszter urat s a miniszter ur, kinek egyéniségét a legnagyobb tisztelettel veszem körül, miután meghallgatta tagtársainkat, szíves készséggel, minden kikötés nélkül ígérte meg a gyors segítséget. Utána a küldöttség — advariasságból — bement Pekár urhoz is. Nehogy összetévesszék, höl-

gyeim és uraim! Haller István a miniszter és Pekár ur az államtitkár. (Derűltség.) Az államtitkár ur elibük áll: — Ugy? . . . a Magyar Írók Szövetsége? . . . Ki is annak az elnöke? . . . Szabó Dezső? . . . Hm . . . Mi is az ut programja? A zsidó pszihé . . . A zsidók hatása Magyarország fejlődésére . . . S részt vesz ebben Szabó Dezső? Nem? De hiszen itt a neve a jegyzékben! Hogy adjunk mi pénzt a kommunistának! Az ő személye nem garancia . . .

Végül oda lyukad ki, hogyha engemet a Szövetség elnöki székéből kidobnak, vagy ha ezt az egész, a Szövetség erkölcsi tőkájével megindult akciót külön csinálják a maguk szakállára, akkor ő garantálja, hogy megkapják fejenkint a háromezer koronát, másképp intézzék el Haller miniszter urral. Hát ez a tény.

Az én egyéni ügyem ez? Ha az volna, ugyan mit árthatna nékem Pekár ur! Mit vehet el tőlem? Az elsodort falu-t vagy azt a képességemet, hogy még egy vagy két regényt megírjak? A jövedelmemet veszi el, amely hálistennek nagyon szép!? A lakásomat elveheti: falura megyek le . . . Egyénileg nekem csak használhat Pekár. De itt egy olyan jelenséget látok, amely keresztmetszetben iskolapéldája az egész keresztény nemzeti kurzusnak.

Az volt a fontos Pekár urnak, hogy én kommunista voltam? Hát kérem, ha a zsüri ott lett volna, meghallhatta volna, miben állt a kommunizmusom? Dühöngött-e valaha Pekár ur a Nemzeti Színház Bálint Lajos vagy Beregi Oszkárja ellen? Nem hallottam. De dühöng

Szindolat

én ellenem, aki az ifjuság s a magyarság előtt az intranzigens keresztény nemzeti ideának legtisztább szimbóluma vagyok. (Nagy éljenzés.) Ellenem tud dühöngeni Pekár ur, de amazokat nem bántja, tehát valami más baj van itt. (Halljuk!)

Még a hottentottáknál is az a szokás, hogy mielőtt itélnék, előzően megvizsgálom az összes adatokat. Pekár azonban nem hajlandó elolvasni *Az elsodort falu-t*, amely azóta kiszakadt jajkiáltása lett minden magyarnak, Pekár nem olvassa el a *Vörös Lobogó-t*, csak nyolc-tíz kiszakított mondatomat ismétlegeti. A zsüri előtt elmondtam tizennégyesztendő egész multamat, dokumentumokkal, mert én bárki elé és bármikor odaálllok. Pekár ur azonban nem akar meggyőződni, ahelyett a hátam mögött becsmérel, izgat ellenem és képes megosztani a keresztény tábort, csakhogy tönkretegy. (Ugy van!)

Pekár ur akar engemet magyarságra tanítani. Tudom jól, hogy a szláv nép is, a német nép is mindenkor nagyszerű magyar írókat adott nekünk, de tiltakozom az ellen, hogy egy ilyen közénkbotlott szlovák, aki ostoba nemzetközi regényeket ír, tiltakozom az ellen, ki a magyarság kitört jajkiáltása vagyok, hogy Pekár ur magyar akar lenni, keresztény akar lenni, de olcsón, de nem veszélyesen! (Helyeslés.) Próbáljon csak a zsidóság ellen menni a nagy energiájával: ott majd ugy megkapja a magáét, hogy elmehet vele! (Derültség.) Tehát engemet üt, engemet vág, mert ez odaát érdem s ő mégis „nagy keresztény“ marad. (Ugy van!) Pekár ur azzal a mon-

dásával, hogy én kommunista vagyok, mikor az egész Magyarország tudja rólam, kicsoda vagyok, — azzal a mondásával szándékosan hazudott, becstelenül, gyáván járt el! Mi ez a részéről? Ez szellemi bolsevizmus, ez az agyproletárnak, a tehetség proletárjának dühe a tehetségkapitalista ellen. Irodalmi Szamuely, aki minden tehetségkapitalistát ki akar irtani! (Éljenzés és taps.) S mert tudja, hogy sem a *Topázkirályné*, sem az *Amazonkírályné* hátán nem fogok soha bemászni a halhatatlanságba, hát hozzá akar ragadni az élettrajzomhoz, mint egy kellemetlen piaci légy!

Ezt az elnökséget én soha nem kerestem, nekem teher, itthagynom s fájdalommal, de elmegyek. Vagy elégtételt adnak, vagy távozom innét! (Percekig tartó éljenzés és taps. Felkiáltások: Nem engedjük el!)

A jövő dunai dinasztiák

A monarchia népei zsidó rabszolgaságban

A *Neue Freie Presse* George Schuster angol alezredessel folytatott beszélgetésből a következőket közli:

Az angol *Danubian Association* a külföld és a monarchia volt államai között való kereskedés megindítását teszi majd lehetővé. A társaság igazgatóságában és részvényesei között komoly cégek vannak: *British Trade Corporation*; *Goschens & Cunliffe*; *Hudsons Bay Company*; *Fredk. Huthes Co.*; *die Intervallied Trade and Banking Corporation*; *Kleinowrt, Sons*

& Co.; Lazard Bros & Co.; Lloyds Bank; London County Westminster and Parrs Bank; London Joint City and Midland Bank; Morgan, Grenfell & Co.; M. M. Rotschild & Co.; és J. H. Schroeder & Co.

A társaság a dunai népeknek nyersanyagot szolgáltat feldolgozásra, de úgy, hogy ezek a nyersanyagok a gyári feldolgozás ideje alatt a szállító tulajdonában maradnak. Osztrák, magyar és cseh rabszolgák tehát a Morganok és Rotschildok kulijai lesznek!

A *Neue Freie Presse* hangsúlyozza, hogy Angliát pusztán önzetlenség vezeti, nem holmi gazdasági érdekekről van tehát itt szó, nem az angol és amerikai zsidók malmára akarják hajtani a vizet, hanem csak a dunai országok felépítését igyekeznek előmozdítani. Ellenben nem pusztán egyes üzletekről van szó, hanem az egész ipar talpraállításáról. Ez a társaság kijelenti, hogy tevékenységét az összes ipari ágakra ki akarja terjeszteni: egyetlen egy iparágat sem mellőz. (Tehát mindenütt kizsákmányol bennünket!)

George Schuster alezredes ünnepélyesen kijelenti:

— Kölcsönös cserét akarunk elérni, amennyiben Ausztria és a szomszédos államai munkát és munkacredményt adnak, mi pedig az ellenértékét. De hangsúlyoznom kell, hogy semmiképp sem óhajtjuk azt, hogy az osztrák ipart függő viszonyba hozzuk Angliával. Hasonlóképpen meg kell állapítanom, hogy a mostani terveinkkel egyáltalában nem vagyunk ellentétben az amerikai csoportokkal, különösen nem Morganékkal.

Sőt: Morgan és Rotschild — amint az alezredes oly szépen mondja — „megtalálták az utat, hogy kölcsönösen foglalkoztassák gazdaságilag Ausztriát és a többi államokat”, — azaz kölcsönösen kizsákmányolják az itteni országokat.

Népszövetségi páholytestvérek

Megállapítható, hogy a szövetségeseknek Versaillesben, majd St.-Germainben s legutóbb Neullyben összegyűlt képviselői félreérthetetlenül közös módszer szerint saktolták le az egykori központi hatalmakat. Nitti különvéleményét leszámítva, semmi sem zavarta rituális biztosságú munkájukat, melyet szabadkőműves egyetértéssel és szolidaritással végzett el a fővakolók: Wilson, Clemenceau, Lloyd George és Sonnino köré csoportosult páholytestvérek lelkes gyülekezete. Mert valamennyien kőművesek ők: az angol Bonar Law, Milner, Balfour, Barnes, Churchill és Chamberlain; a francia Pichon, Klotz, Tardieu és Cambon; az olasz Orlando, Salvago-Raggi, Salandra, Scialoja, Tittoni, Ferrari, Marconi és Crespi; az amerikai Lansing és House; a belga Hugmans és Van der Velde; a görög Venizelos, Romanis és Politis; a román Bratianu és Coanda; a portugál dr. Costa és Soares; a szerb Pasics, Trumbics és Wlesnics; a szerb Kramariz és Benes; a kanadai Borden, az ausztráliai Hughes, a délafrikai Botha és Smuts; végül Montagu ur Indiából — mindannyian jótékony, önfeláldozó, az emberiség érdekeit szívéükön viselő, lágy szívű kedves páholytestvérek, akik in camera caritalis pompásan végezték a rájuk bízott — „munkát”.

Finom Zongorák
Ériási választékban.
Sterberg
Zongoratermelő
Budapest, Rákóczi-
ut 60. (Saját palotájában.)

DOHÁNYPÁC
valódi egyiptomi kapható **OTY**
DROGÉRIA, IV., Eskü-ut 5. és **HON-**
VED DROGÉRIA I., Attila-körut 2.
100 gr. dohányhoz elegendő próba-
tíveg ára 15 kor. és a postakölt-
ség. 1/2 kgr. dohányhoz elegendő
adag ára 35 korona
és a postaköltség.

Brilliánst,
gyöngyöt, aranyat, plati-
nát és ezüstöt horribilis
áron vesznek
Singer Testvérek
VII., Rottenbiller-utca 24.
Telefon József 62-64.

**Érzékeny és fájós
lábakra
cipőket**
készít
Gerő Adolf Fia
orthopéd cipésmester
Budapest, IV. ker.,
Kossuth Lajos-u. 4
Gipszöntvények
készítése orvosi előírás
szerint.

**Bel- és külföldi illatszer,
pipere, háztartási, gaz-
dasági és fényképészeti
cikkek állandóan raktáron.**
Postán is szállít utánvétellel!
RADÓ
„Madonna“
DROGÉRIA
Budapest, VII., Thököly-ut 7. sz.